

Kavandatava prügila üldinfo, planeeringuala ja –protsess

1. Üldinfo

Viru Keemia Grupp (VKG) soovib planeerida VKG õlithase piirkonda põlevkiviõli tootmisjäätmete jaoks uut prügilat, kuhu ladestatakse poolkoksi ja põlevkivituhka. Lähtudes majanduslikust otstarbekusest peaks uue prügila asukohad olema VKG õlithasele võimalikult lähedal ja paiknema ühe kohaliku omavalitsuse territooriumil (arvestades, et asukohavalik tehakse läbi kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu). Prügila asukoht peab vastama veel ka järgmistele kriteeriumitele:

- prügila rajamiseks vajalik maa-ala suurus on 120-150 ha;
- eeldatav maht on 100 miljonit tonni;
- aukoht Lüganuse vallas kuni 15 km õlithasest (vt joonis 1);
- prügila ehitamiseks ja toimimiseks on vajalik taristu olemasolu või rajamise võimalus.

VKG Oil AS toodab põlevkiviõli Kohtla-Järvel Järve linnaosas asuvas tootmiskompleksis. Põlevkiviõli toodetakse erinevate tehnoloogiatega – gaasilise soojuskandjaga tehnoloogia Kiviter ja tahke soojuskandjaga tehnoloogia Petroter. Põlevkiviõli tootmisel tekkivaid jäätmed (poolkoks ja tuhk) ladestatakse tootmiskompleksi kõrval asuvasse ohtlike jäätmete prügilasse. Kuna põlevkivis on ligi 50% mineraalset osa, mis põlevkivi utmise protsessis väljub tahkete jäätmetena, ei ole teadaolevate põlevkiviõli tootmise tehnoloogiatega võimalik vähendada tootmisest tulenevate jäätmete tekkimist. Jäätmete taaskasutamise võimalusi otsitakse pidevalt, kuid arvestades tekkivate jäätmete kogust, on põlevkiviõli tootmisjäätmete ladestamine vajalik ka edaspidi, seni kuni jätkatakse põlevkiviõli tootmist.

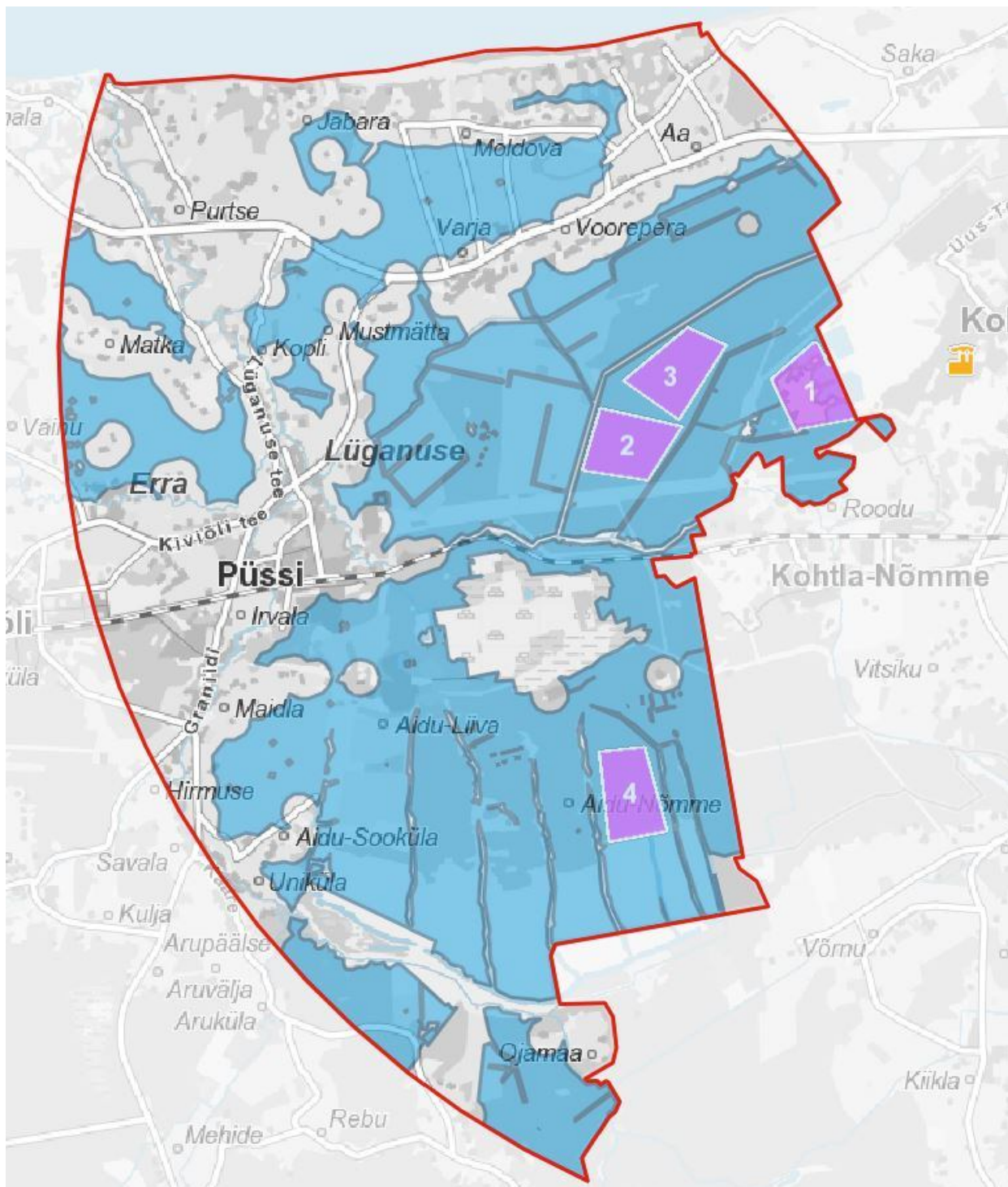
Kompleksloa nr L.KKL.IV-198338 järgi töödeldakse Kiviter gaasigeneraatorjaamades ümber 1 759 862 t/a põlevkivi ja tekib 1 003 121 t/a poolkoksi. Kompleksloaga nr KKL/300389 on Petroter seadmetel lubatud ümber töödelda 3 650 000 t/a põlevkivi ja tekib 2 015 000 t/a põlevkivikoldetuhka (TSK tuhk). Praegu on VKG prügilasse lubatud ladestada kuni 2 100 000 tonni põlevkivikoldetuhka (sh põlevkivi soojuselektrijaama ohtlike aineid sisaldavad gaasipuhastusjäätmed), st summaarne ladestatavate jäätmete kogus on 3 103 121 t/a. Kui kavandatava prügila maht on 100 mln tonni, siis praegu tekkiva aastase koguse ladestamisel on prügila kasutusiga 31 aastat.

2. Planeeringuala

KOV EP planeeringualaks on otstarbekas määrata kogu omavalitsuse territoorium (Lüganuse vald) ning majanduslikust aspektist peaks uue prügila asukoht olema VKG õlithasele võimalikult lähedal (maksimum 15 km õlithasest).

Praeguseks on koostatud prügila asukohavaliku eelhindamise eksperthinnang. Antud analüüsi eesmärk oli leida võimalikud asukohtalternatiivid uue prügila rajamiseks. Analüüsitava piirkonna määramiseks kasutati geoinformaatilist analüüsi, mille läbiviimiseks koondati avalikest andmebaasidest kättesaadav ruumi-info (Maa-ameti andmebaasid, Eesti Topograafiline Andmekogu, Eesti Looduse Infosüsteem, kultuurimälestiste register jm). Edasi määrati seadustest tulenevad prügila asukohta välistavad kriteeriumid ning informatiivsed piirangualad ning viidi läbi GIS-analüüs. Asukoha eelvaliku välistavad tegurid olid näiteks kaitse-, hoiualad, Natura 2000 alad, Ramsar alad (märgalad), sood, kaitsealused üksikobjektid, üleujutuste ohuga alad, veekogud ning puhvertsoonid seati ümber elu- ja ühiskondlike hoonete, kultuurimälestiste, kaitsealuste loomade elupaikade ja taimede kasvukohtade).

Prügila asukohaalternatiividena võrreldi 4 ala (toodud järgneval joonisel).

Joonis 1. Esialselt sobivate alade paiknemine Lügánuse vallas (tähistatud lillaga) ja VKG õlitehase asukoht (kollasega) (Hendrikson & Ko 2019)

Analüüsist selgus, et asukohaalternatiiv 1 on tehniliste ja keskkonnatingimuste poolest eelistatud asukoht (ala on õlitehasele lähedal, olemasolevat haruraudteed ja konveierit on võimalik pikendada, puudub (looduslik) mullastik, ala kuulub VKG-le).

Asukohaalternatiivide 2 ja 3 puhul tuleb eriplaneeringu koosseisus arvestada taristu rajamisega (transporditeed ja konveieri kulgemine), lisaks on mõlemal alal kogu ulatuses maaparandust reguleerivad võrgud ning tagada tuleb piirkonna maaparandussüsteemi eesmärgipärane toimimine.

Endise Aidu karjääri piirkonnas asuv asukohaalternatiiv 4 eeldaks vahepeal väljatöötatud Aidu karjääri arengukontseptsiooni ümbervaatamist, samuti olemasolevate tuulikute teisse kohta

üleviimist. Arvestades ka kaugust õlitehasest ning et eeldatavad transporditeed läbivad teist omavalitsusüksust, ei ole kokkuvõttes tegemist realistiku alternatiiviga.

3. Planeeringuprotsess

VKG on huvitatud maksimaalselt avalikust käitise kavandamise protsessist. Prügila kavandamine läbi KOV EP võimaldab välja selgitada olulised kaalutlused ja annab ühtlasi kindluse, et valitud asukoht ja prügila on piirkonda sobivad. Oleme arvestanud, et planeeringu koostamise orienteeruv ajaskaala on ligikaudu 2,5 aastat. Oleme omalt poolt valmis igati panustama planeeringu materjalide väljatöötamisse. Praeguseks on koostatud prügila asukohavaliku eelhindamise eksperthinnang (peatükis 3). Tutvustame seda hea meelega omavalitsusele, võimalusel ühisel kokkusaamisel.

Oleme teadlikud, et planeeringuprotsessi läbiviimiseks on eeldatavalt vajalik riigihange planeeringu ja mõjude hindamise konsultandi leidmiseks. Vajaduse ja soovi korral saame omavalitsust kui planeeringu koostamise korraldajat aidata hankedokumentatsiooni koostamisel tuginedes Eesti Planeerijate Ühingu ja Rahandusministeeriumi poolt koostatud juhendmaterjalile „[Soovitused ruumilise planeerimise konsultatsioonihanke läbiviimiseks](#)”.

4. Lähteandmed ja uuringute vajadus

KOV EP läbiviimisel läheb vaja erinevat tüüpi lähteandmeid. Põhiosas tugineti esialgse planeeringulahenduse väljatöötamisel olemasolevatele ruumi- ja keskkonnaseisundi andmetele, kasutades eelkõige Maa-ameti ja Statistikaameti poolt koondatud andmekogusid ja väljaantud materjale. Ruumiandmete puhul on olulisemateks andmekogudeks maakatastri andmed, Eesti topograafiline andmekogu (ETAK), maa-ameti kitsenduste ja maakatte andmebaas ja Eesti Looduse Infosüsteem-Keskkonnaregister (EELIS). Riikliku seire käigus saadud keskkonnaseisundi andmed on koondatud keskkonnaseire infosüsteemi KESE (kese.envir.ee). Olemasolul kasutatakse ka asukohaspetsiifilisi andmeid (nt õhukvaliteedi pidevseirejaamade tulemusi Eesti õhukvaliteedi juhtimissüsteemist ohuseire.ee). Riiklikele ametlikele andmebaasidele tuginemine tagab planeeringulahenduse usaldusväärsuse ja vähendab mitmeti mõistetavusest tulenevaid vaidlusi.

Lähteandmeid kasutati sobivate asukohtade leidmisel läbiviidud geoinformaatilises analüüsis, GIS-analüüsi kasutatakse ka detailse lahenduse väljatöötamisel.

Vajalikuks võivad osutada ka alusuuringud. Nende väljaselgitamiseks on vajalik koostöö erinevate osapoolte, eelkõige Keskkonnaametiga. VKG on valmis omalt poolt koondama lähteseisukohtade väljatöötamise kavatsuse sisendi ja vormistama esialgse versiooni nimetatud dokumendist.